

”Satanisme er det modsatte”. En analyse af myten.

Contributed by Amina Olander Lap

Thursday, 01 June 2006

Last Updated Saturday, 16 September 2006

Den nedenstående tekst var oprindelig en ”øvelsesrelateret opgave”. Opgaven er skrevet i forbindelse med et forløb om myter på den religionsvidenskabelige uddannelse ved Århus universitet. Teksten er dog blevet ændret lidt, så den forhåbentlig er tilgængelig for et lidt bredere publikum. Ændringerne består bl.a. i lidt mere uddybende forklaringer, lidt flere noter, omformuleringer så brugen af fremmedord begrænses samt links til andre tekster, som uddyber elementer i teksten. Som det fremgår i forbindelse med analysen, så er mange af de ting, som kan siges om den aktuelle tekst, også relevant for andre tekster indenfor genren ”kristne beskrivelser af satanisme”. Analysen kan derfor også bruges som udgangspunkt for en kritisk tilgang til andre tekster. Indhold: Indledning Aagaards definition af satanisme Afvisning af andre diskurser Satanisme og ”rigtig” satanisme Forholdet mellem teologi og empiri Myten som tolkningsramme Konklusion 1. Indledning Johannes Aagaard og hans Dialogcenter har spillet en dominerende rolle i den danske satanimedebat, og deres indflydelse er stadig til at mærke i dag, bl.a. i kraft af deres indflydelse på den litteratur, der er at finde på bibliotekerne[1]. Teksten ”Satanisme er det modsatte” er den af Dialogcentrets tekster om satanisme, som har haft den største udbredelse[2]. Formålet med denne opgave er at analysere teksten og den myte[3], som teksten konstruerer. Analysen vil inddrage en belysning af de eksterne forklaringsmodeller der inddrages, samt se på, hvordan de bruges i mytekonstruktionen. Desuden vil mytens brug som tolkningsramme i forhold til konkrete begivenheder blive berørt. Da teksten udkom i 1993, havde Dialogcentret længe fulgt den udenlandske debat om satanisme[4], og Johannes Aagaard havde både deltaget i konferencer om satanisme i USA[5] og selv stået som medarrangør af et seminar ved Teologisk Fakultet i Århus i 1991, som berørte satanisme[6]. Kontakten med den amerikanske satanimedebat har spillet en stor rolle, og denne vil derfor blive inddraget. Desuden vil andre af Aagaards tekster og udtalelser fra perioden blive inddraget. 2. Aagaards definition af satanisme Det overordnede formål med Aagaards tekst er tilsyneladende at beskrive og advare imod faktisk eksisterende satanisme samt at afvise konkurrerende diskurser. Det er tilsyneladende også sådan, teksten er blevet brugt, når den f.eks. blev delt ud i forbindelse med foredrag eller givet til informationssøgende journalister. Aagaard slår fra starten af teksten fast, at satanisme er et nærværende og indiskutabelt problem. Han vil altså ikke diskutere om fænomenet findes, men hvor stor dets udbredelse er, samt redegøre for dets natur. I den forbindelse tager han dels udgangspunkt i en teologisk tolkning, og dels i materiale hentet fra USA [Aagaard 1994, s. 1]. På trods af bekymringen over eksisterende satanisme dominerer den teologiske diskurs fra begyndelsen, og det er også med udgangspunkt i teologien at Aagaard definerer satanisme som ”det modsatte”. Som han skriver: ”Satan er kun forståelig som modsigelse af og modstand mod Gud. Satan er negationen af positionen Gud” og senere ”Satanisme kan kun forstås i modsætning til Gud” [Aagaard 1993, s. 116]. Ifølge Aagaards kan satanisme ikke forstås direkte, men kun med udgangspunkt i Gud, da satanismen ses som anti-kristendom og fornægtelse af den kristne tro [Aagaard 1993, s. 18]. Det er afslørende, at Aagaard ikke henviser til en specifik kristendomsdefinition, eller til en specifik kristen gruppes opfattelse af Gud og Satan, men til det, han betegner som ”ægte kristendom” og Gud som metavirkelighed. Med dette udgangspunkt er vi allerede inde i en religiøs argumentation, hvor virkeligheden er underlagt religiøse begreber og religiøs logik. Desuden får teksten en normativ, det vil sige normgivende betydning, i forhold til kristendommen. Dette fremgår i Aagaards udsagn om satanisme set i forhold til kristendom, hvor han får sagt mindst lige så meget om hans syn på kristendom, som hans syn på satanisme: ”Den kristne tro har barmhjertighed, medlidenhed og medfølelse som etiske grundmotiver. Ergo hævder satanismen den stærkes ret og anser barmhjertighed for nedværdigende.””…alt hvad kirken står for, modsiges af satanismen. Hvor vi kristne siger ’vi forsager’ i troens bekendelse, siger satanisterne ’vi tror’ – og omvendt”. ”Den kristne kærlighed til næsten er hjertet i den kristne tro. Derfor er had til menneskeslægten den oplagte sataniske skygge af kristen kærlighed. Racisme og kvindeundertrykkelse er i det lange løb umulige at have, hvor der er sand kristendom. Derfor er begge dele velkomne i forbindelse med satanisme.” [Aagaard 1993, s. 18] At definere en ting som det modsatte af noget andet er i praksis ret upræcist. Det hjælper en del, at Aagaard tager udgangspunkt i et for ham entydigt kristendomsbegreb, da de faktisk eksisterende kristne grupper adskiller sig en del fra hinanden i deres lære. Dette efterlader os dog stadig med det problem, at ”modsathed” kan betyde mange ting. Aagaard arbejder dog med en fast model for modsathed. Aagaard slår fast, at satanisme ikke går ud på noget i sig selv, men er én lang fornægtelse af den kristne tro [Aagaard 1993, s. 18], hvorefter han skriver: ”Satanisme er f.eks. helt fikseret af den kristne nadver, for den er centrum for den kristne tro. Ergo bliver nadver - eller rettere anti-nadver - centrum for satanismen. Ligesom de kristne spiser og drikker sig frelse til, holder satanister ritualer, hvor de spiser og drikker sig ad helvede til, helst med blod, riter og fortabelsessymboler. [Aagaard 1993, s. 18] Aagaards modsathed er altså ikke tilfældig, men en strengt struktureret modsathed, som kan lede tanken hen på den form for modsathed, som den britiske antropolog Victor Turner identificerede i den liminale fase i ritualer [Turner 1975, s. 93-][7], eller mere generelt til dualistiske forestillinger om samfundsmæssig struktur versus kaos. Den slags forestillinger præsenterer måske nok alternativer til virkeligheden, men alternativerne er ”ubeboelige verdener”, hvis funktion er at bekræfte den eksisterende struktur som den eneste mulige[8]. Dette betyder i praksis, at Aagaards definition af satanisme som ”det modsatte” måske nok kan bruges til at sige noget om kristendom og kristne værdier, men den kan ikke ligge til grund for en fysisk eksisterende satanisme beboet af mennesker. Et samfunds værdier kan inverteres i ritualets liminale fase, men man kan så at sige ikke ”bebo” den liminale fase. 3. Afvisning af andre diskurser Aagaards satanimedefinition bidrager med en overordnet tolkningsramme, samt en del udsagn om satanisme, som er udledt af ideen om satanisme som ”det modsatte”. Den teologiske diskurs er dog ikke den eneste. Aagaard beskriver sin forklaringsmodel, som forudsætter, at der er en religiøs

metavirkelighed, som "mere end summen af alle andre forklaringsmodeller (sociologiske, psykologiske, psykiatriske osv.)" [Aagaard 1993, s. 17], og i løbet af teksten afviser han de øvrige diskurser som "delvise forklaringer". Selv om de øvrige diskurser afvises som "delvise", finder de dog anvendelse i Aagaards argumentation, hvor de bl.a. bruges til at supplere den teologiske model med konkrete udsagn om satanisme. Nedenfor vil jeg undersøge nogle af udsagnene nærmere. Kun få vil betvivle, at der forekommer mange eksempler på satanisk adfærd. [Børneofringer og kannibalisme er de seneste og mest afskyelige udtryk herfor;] kun få vil benægte, at der foregår sataniske ritualer, der omfatter perverse og modbydelige fænomener; [Aagaard 1993, s. 16] De fleste psykologer og psykiatere vil muligvis forsøge at forstå satanisme som en eller flere mentale sygdomme. [Aagaard 1993, s. 17] De fleste sociologer vil nok hævde, at satanisme er udtryk for en dyb vrede, især blandt unge mennesker, der er blevet koblet af samfundet og nu vender sig imod det. [Men alt dette er kun en delvis forklaring. Mange udøvende satanister er nemlig særdeles normale samfundsborgere, der ikke er koblet af nogen proces, og som bestemt ikke er sociale udskud. Disse samfundsstøtter mødes i deres sataniske loger og holder sig ikke tilbage for noget som helst. [Aagaard 1993, s. 16-17] For at forstå de ovenstående udsagn om satanisme, er det nødvendigt at vende blikket mod den amerikanske satanisme-debat. I praksis har der aldrig været særlig mange satanister at studere, og indtil for nyligt har de eksisterende satanister stort set været overset af sociologer og religionsvidenskabsfolk[9]. At satanismen overhovedet har været interessant, har ført og fremmest været i kraft af myten om den subversive satanisme, som fik liv i forbindelse med The Satanic Panic; i 80'ernes og 90'ernes USA. I 1994, hvor Aagaards tekst udkom, var debatten i USA dog ikke så uafklaret, og fænomenet satanisme ikke så ubelyst, som man kan få indtryk af på baggrund af teksten. I hvert fald ikke udenfor de mest indædte antikultgrupper. I 1989 havde CSER udgivet rapporten "Satanism in America"[10], og i 1991 kom bogen "The Satanism Scare"[11]. Begge disse værker slog fast, at frygten for en subversiv satanisk sammensværgelse var en "moral panic". Både "Satanism in America" og "The Satanism Scare" blev anmeldt i "Cultic Studies Journal", og ud fra anmeldelserne at dømme, var anti- og countercultmiljøet bestemt ikke indstillet på at tage resultaterne til sig[13]. På trods af modstanden var tiden dog ved at løbe fra antikultgrupperne, og det er meget sigende, at hvor bladet "The Cult Observer" havde 75 artikler om satanisme i perioden 1989-1990, så var der kun tre i perioden 1991-1992[14]. Når Aagaard taler om en rasende debat i USA, så er det ikke så meget en faglig debat, som det er antikultgruppernes afvisning af fagvidenskabens resultater, og i 1994 var den endda ved at synge på sidste vers. 4. Satanisme og "rigtig" satanisme Aagaards tekst bringer flere gange empiri og religiøs virkelighed i kontakt. Et eksempel, som Aagaard sandsynligvis har hentet fra den ovennævnte debat i "Cultic Studies Journal"[15], tager udgangspunkt i en udtalelse fra den amerikanske satanist Michael Aquino. Aagaard skriver: "Der foreligger en meget vigtig tekst fra en af USA's kendteste satandyrkere, Michael Aquino fra Temple of Seth. Han erindrer fra den tid, hvor han var med i Anton LaVey's Church of Satan: "I de første indledende år havde Satankirken en holdning til det væsen, satanismen lånte sit navn fra, som i det væsentlige var metaforisk ...Sådan begyndte det. Men Satan kom til Satankirken!". Overfor offentligheden blev man ved med at tale om "symboler", men indadtil havde man en fælles viden om hemmeligheden, at Satan ikke er et symbol eller en allegori, men "a sentient being", et væsen med sanser og tænkeevne. Aquino fortæller, at han og Anton LaVey kun talte med hinanden om det på tider og steder af særlig hellig betydning for dem. [Aagaard 1993, s. 18] For at forstå det ovenstående citat er der brug for lidt baggrundsviden. Michael Aquino var oprindeligt meget aktiv i Church of Satan i USA, men brød med gruppen tilbage i 70'erne for at starte sin egen gruppe, Temple of Set. Siden da har der været en voldsom og følelseladet polemik mellem grupperne, som i høj grad har handlet om ateisme versus teisme. Hvis ikke Church of Satan altid har været ateistisk, og opfattet Satan som et symbol, så har de i hvert fald efterfølgende markeret en voldsom afstandtagen til teisme. Aagaards brug af citatet fra Aquino har flere funktioner. Dels underbygger det Aagaards overordnede religiøse diskurs, hvor han bl.a. argumenterer for, at man ikke bare kan "lege med symboler", men at symboler har en objektiv, uafhængig essens, som nødvendigvis følger med. På samme måde som Gud er en metavirkelighed, så har symboler også en essens, som er hævet over menneskelig brug. I teksten "Satanisme som nutidigt problem", hvor Aagaard også brugte eksemplet, skriver Aagaard, at Paulus forkynder, at Gud er til stede, når han påkaldes, og fortsætter derefter: "For når mennesker påkalder Herrens navn, er Herren selv til stede" med al sin kærligheds rigdom, ganske som Satan selv kommer til stede, når hans navn påkaldes i sataniske riter. Satanisterne er dem, der bliver mest overraskede, når det sker, men det sker altså; [Aagaard 1992]. Satan er kort sagt en realitet, som er uafhængig af satanisternes egen brug og forståelse. Aagaards brug af Aquinos citat giver god mening i forhold til hans teologiske diskurs, men i en religionsvidenskabelig undersøgelse af satanisme virker det meget kontekstløst. Hvis vi ser bort fra det ovennævnte omtale af bl.a. Church of Satan, så er den eksisterende satanisme fraværende i Aagaards tekst. Dette er symptomatisk for alle de tekster om satanisme, som Dialogcentret stod for i perioden. Når referencen er der, er den altid meget vag, og ser ud til først og fremmest at være der for at støtte egne argumenter, eller for at påvise, at satanister ikke kun er fri fantasi[16]. Men hvorfor denne manglende interesse i eksisterende satanisme, når det nu netop er satanisme som samfundsproblem, som man vil afdække? Der er nok mindst to grunde til dette: Den første grund er rent teologisk. Aagaard har allerede defineret satanisme som "det modsatte" af kristendom, og slået fast, at satanisme ikke kan forstås direkte. Satanismens essens er altså på plads. I forhold til det konkrete udtryk, så tyder eksemplet med Church of Satan på, at satanisterne dels opfattes som uærlige, og dels som uvidende i forhold til Satans aktive indflydelse på satanismen. Hvis dette er opfattelsen, så giver det ikke megen mening at bruge tid på satanisternes egne forklaringer. En anden grund kan være, at de amerikanske antikultgrupper arbejdede med en opdeling i flere typer af satanisme, og i denne opdeling blev de organiserede grupper som Church of Satan og Temple of Set sjældent sat i forbindelse med kriminalitet. Kriminel adfærd blev i stedet knyttet til ungdomsgrupper, som begik hærværk, eller til påståede "generationelle satanister", hvis eksistens aldrig er blevet påvist, og som reelt set er en af de sammensværgelsesteoretiske elementer i "Satanic Panic". De

organiserede satanister blev som oftest kun set som et led mellem ungdomsgrupperne og de generationelle satanistgrupper, og som gruppernes ”pæne ansigt udadtil”. Ideer var, at de generationelle satanister brugte dem til at rekruttere egnede medlemmer [Kaplan 2002]. Den form for kriminel og farlig satanisme som Aagaard er optaget af, er kort sagt ikke direkte forbundet med organiserede satanist-grupper set fra antikultgruppernes synspunkt, og derfor er de forholdsvis uinteressante.

5. Forholdet mellem teologi og empiri Et andet markant sted, hvor empiri og religiøse teorier kommer i kontakt, er i Aagaards beskrivelse af satanisternes lære og ritualer. Vi har allerede set på et par eksempler, hvor satanisme knyttes sammen med visse værdier og handlinger, og til disse kan tilføjes de nedenstående: ”De kristne er blevet beskyldt for kannibalisme, men de er ikke menneskeædere. De er menneske-elskere. Ergo er der kannibalistiske træk i satanismen. I oldtiden blev de kristne beskyldt for at myrde småbørn. Ergo foregår der rituelle børnemord i satanistiske kredse. Det er vanskeligt - og stort set umuligt - at konstatere, hvor udbredt det er, men det kan næppe afvises, at det foregår, uanset at vi alle må ønske at tænke på noget andet!” [Aagaard 1993, s. 18] Referencen til påstanden om kristne drab på småbørn som udgangspunkt for satanisk praksis er spændende, da Aagaard dermed ubevist peger i retning af denne mytes oprindelse. Myten om den subversive satanismes mål og metoder er nemlig ikke unik, men er en moderne udgave af den myte, som i sin tid udpegede de kristne som subversive kræfter, og senere overlod rollen til jøder, kættere og hekse, for i mere moderne tid at udpege f.eks. kommunister, muslimer osv. som de undergravende kræfter [Kaplan 2002]. Når satanisterne hævdes af ofre børn, er det derfor ikke fordi satanisterne kopierer usandfærdige beskyldninger mod kristne, men fordi imaginære satanister udpeges som en subversiv fjende på samme måde, som de kristne i sin tid blev det. At Aagaards teologiske forståelse af satanismen som ”det modsatte” passer så godt sammen med de kilder, som han finder i USA, er på denne baggrund oplagt. I praksis fortæller de amerikanske anti- og counter-kult grupper den samme myte som Aagaard, men ved hjælp af en ikke-teologisk diskurs. Under deres diskurs findes dog den samme opfattelse af satanisme som ”det modsatte”, som Aagaard formulerer så eksplicit. Hvis man går fra det teoretiske til det mere konkrete, kan påstanden om børneofringer også fortælle os noget om tekstens forhold til empiri. På et tidspunkt efter 1996, hvor Dialogcenteret havde været meget aktiv i debatten om vandalisme mod kirker og kirkegårde, og deres tekster og forklaringsmodeller derfor blev diskuteret og kommenteret bredt, forsvandt ovennævnte citat fra den udgave af teksten, som lå på Dialogcenterets hjemmeside. Dette antyder, at man i en vis grad følte behov for sammenhænge mellem virkelighed og teori, om ikke andet fordi Dialogcentrets påståede ekspertviden var under angreb fra både andre kristne i form af bl.a. IKON og fra fagfolk såsom Mikael Rothstein [Dyrendal & Lap 2002][17] I dag er teksten helt fjernet fra Dialogcentrets hjemmeside og erstattet med nyt materiale, hvis diskurs ikke er helt så åbenlyst teologisk.

6. Myten som tolkningsramme Nedenfor vil jeg se nærmere på mytens brug som tolkningsramme. I det første eksempel kommenterer Aagaard et tilfælde af hærværk mod en kirkegård[18], hvor der bl.a. var stjålet bogstaver og gravornamenter:”Ved at begå helligbrøde, f.eks. stjæle hellige ting, føler de at de tjener satan”. [hellip;] ”Der findes ikke en provinsby, hvor der ikke er en satan-kult. De bruger bl.a. korsene hængt omvendt i deres kult, ligesom de f.eks. anvender indholdet af den kristne trosbekendelse, blot med modsat fortegn”. To år senere blev lkast kirke skændet med ”sataniske tegn”, og Dialogcentrets daværende satanismeekspert, Flemming Falkenberg, samt Johannes Aagaard selv, rykkede ind og forklarede hærværket som et udtryk for om ikke direkte satanisme, så i hvert fald satanisk inspireret i kraft af bl.a. bogen ”Satans Bibel” og heavy metal musik[19]. Aagaard selv var mere skræmsikker end Falkenberg, og gav blandt andet udtryk for, at hærværket var udført af ”professionelle satanister”[20]. Efterfølgende opnåede lkast-sagen berømmelse, ved at billederne fra sagen kom til at gå igen i adskillige bøger om satanisme. Et af billederne sneg sig sågar ind folderen ”Satanisme er ’det modsatte’”. At sagen gjorde særligt indtryk kunne man også se i Dialogcentrets ”Hvidbøger om Satanisme” fra 1998, hvor sagen blev omtalt som ”Den mest gennemførte sortemesse i Danmark, med bl.a. esoteriske tegn, der betyder, at her har en sortemesse og desakrillisering af kirken fundet sted ”[21]. Realiteterne var dog noget mindre eksotiske. Da gerningsmændene kort efter blev anholdt, viste det sig, at der var tale om tre unge mænd på henholdsvis 14, 16 og 17 år. Kriminalinspektør Peder Nørgaard udtalte i forbindelse med sagen: ”Efter afhøringen tyder alt på, at der er tale om grove drengestreger. De unge mennesker har kendt til symbolerne, men der ligger formentlig intet religiøst i det”[22]. De ”sataniske tegn” optrådte desuden ikke i den sataniske litteratur, som man fra Dialogcentrets side pegede på som inspirationskilde. Til gengæld optræder samtlige tegn i Kaj Moos’ bog ”Rapport om Satan” fra 1991[23], og det er mere end sandsynligt, at de unge mennesker har hentet tegnene her fra[24]. Efter lkast sagen og frem til ca. 1997 oplevede Danmark en større mængde hærværk mod kirker og kirkegårde. Hærværksbølgen kom efter at Dialogcentret med hjælp fra medierne havde sat fokus på satanismen, og efter at der var udgivet en større mængde kristen litteratur om emnet[25]. Religionshistoriker Mikael Rothstein kommenterede allerede i 1995 fænomenet meget rammende:”Fænomenet betegnes ostensive acting i religionsvidenskab og folkloristisk terminologi, dvs. det forhold at en fortælling bliver til handling. Eller mere teknisk: at myte bliver handlingsskema. Mekanismen er enkel og egentlig ikke overraskende. Som det første introduceres myten i offentligheden, og først derefter er der mennesker, som tager den til sig om omsætter den i handling. I tillid til at der er tale om virkelige sociale fænomener mener de at gøre det samme som nogle andre, som de ganske vist ikke kender - fordi de ikke eksisterer. Der er derfor grund til at mene, at Dialogcenterets nidkære indsats mod de såkaldte satanister simpelt hen er med til at skabe det, man selv søger at modarbejde”[26]. Kort sagt: Johannes Aagaards forudsigelser om, at satanismen også ville komme til Danmark, er blevet en selvopfyldende profeti. Ved at tolke hærværk som en del af den subversive satanisme, som myten konstruerer, er hærværket ikke alene blevet en bekræftelse af Aagaards teologiske tolkning af satanisme, men også meningsfuldt for de unge mennesker, som udlever myten.

7. Konklusion”Satanisme er ’det modsatte’” er først og fremmest en teologisk forklaring af satanisme som idé, set i forhold til en specifik form for kristendom. Som sådan er myten ikke en beskrivelse af eksisterende satanisme, men en bekræftelse af et specifikt kristent verdenssyn. Teksten har dog også indgået i en debat om satanisme som empirisk fænomen, og er som sådan blevet opfattet som en deskriptiv tekst, som beskriver satanismen, som den faktisk optræder, og som knytter visse værdier og handlingsmønstre til satanismen. Teologien og det amerikanske

antikultmateriale supplerer fint hinanden, da begge diskurser i praksis bygger på den samme overordnede myte. I denne funktion handler myte om subversive kræfter, og er en del af en moral panic. Som en fuldendelse af mytekonstruktionen bliver myten til virkelighed i form af "ostensive acting", eller mere konkret, i form af hærværk mod kirker og kirkegårde. Her bliver Aagaards myte til en del af et handlingsskema, som gør det muligt for en lille gruppe unge mennesker at opleve deres hærværk som en meningsfuld del af et fænomen, som reelt kun eksisterer som myte. På denne måde får Aagaard selv opfyldt sin profeti om, at satanismen også ville komme til Danmark, samt bekræftet sin opfattelse af, at satanismen findes, og handler om at bekriige kristne værdier og symboler.[1] Bibliotekernes materiale om satanisme består først og fremmest af teologiske/kristne fremstillinger af satanisme målrettet til børn og unge. Dette materiale bliver bl.a. benyttet af elever i 8-9 klasse som skriver opgaver i faget kristendomskundskab eller dansk.[2] Teksten blev udgivet i "Den nye Dialog"; 1993, og er siden blevet præsenteret til offentligheden som en del af Dialogcentrets materialemappe om satanisme, på foreningens hjemmeside samt i form af en lille folder. Teksten indgår stadig i den materialemappe om satanisme som Dialogcentret sælger, og den forefindes i en engelsk udgave på deres hjemmeside www.dci.dk. Den danske udgave af teksten forsvandt dog fra hjemmesiden i 2004.[3] Jeg tager i denne opgave udgangspunkt i et mytebegreb, som ikke kun favner klassiske religiøse myter. Begrebet "myte" vil i stedet blive udbredt til også at dække andre religiøse tolkninger af virkeligheden og dens indhold.[4] Dialogcenteret nævnte bl.a. "The Cult Observer"; og "Cultic Studies Journal"; på sin liste over anbefalelsesværdige udenlandske blade i "Den nye Dialog"; nr. 50 november 1992, og der var også mere forpligtende former for samarbejde. [5] Dahlerup 1991a [6] The Cult Observer vol. 9, no. 1. 1992[7] Den liminale fase i ritualer er f.eks. den del af et ritual, som skal gøre mænd til drenge, hvor de hverken opfattes som drenge eller mænd. Det kan også være den del af et nytårsritual, hvor man hverken befinder sig i det gamle eller det nye år. Den liminale del af et ritual er ofte præget af en ophævelse eller invertering (dvs. "venden på hovedet") af normale regler.[8] Kort sagt: Mennesker og kulturer deler så mange fællestræk, at det er umuligt at leve i en kultur, som er en total invertering af en eksisterende kultur. Kulturelle forskelligheder mellem mennesker imellem er altid større end forskellene. [9] Der er for nyligt kommet en række bøger om satanisme redigeret af sociologen James R. Lewis og religionshistorikeren Jesper Aagaard Petersen.[10] CSER 1989.[11] Ritchardson 1991.[12] En Moral Panic opstår, når et mindre socialt problem erstatter, og udtrykker, et større og mere grundlæggende problem. Der er tale om et reelt tilfælde af Moral Panic, når man kan identificere bredt udbredte skrækmotiverede reaktioner og handlinger i samfundet. [13] Garvey 1991, Raschke 1992.[14] Baseret på optælling og registrering af artikler fra "The Cult Observer";.[15] Aagaard har formentlig hentet citatet fra teksten "Interesting Times"; [Garvey 1991], som var en reaktion på udgivelsen af rapporten "Satanism in America"; [CSER 1989]. [16] Indtrykket er baseret på den gennemgang af deres materiale som bl.a. har ligget til grund for artiklen Dyrendal & Lap 2002 samt min egen tekst "Missionærerne og den teologiske linse";, Satanisk Bulletin nr. 3, 1999. [17] Der var en hed debat om vandalisme i bl.a. Kristeligt Dagblad i perioden 1995-1997. [18] Anonym forfatter 1993.[19] Else Marie Nygaard: "Satans Bibel giver ideer til hærværk";, Kristeligt Dagblad, 24. januar 1995. Der er mange andre artikler fra perioden som siger noget tilsvarende.[20] KiK 1995.[21] Hvidbog om Satanisme, version 9/1 1998 og version 3/4 1998. I version 11/8 1998 er det ændret til "Fundet spor efter ritual";. Der er en del forskellige udgaver af hvidbogen, bl.a. pga. interne slagsmål mellem Dialogcentrets medarbejdere.[22] Thul 1995.[23] Moos 1991.[24] Lap & Vad 2002. Se <http://www.sataniskforum.dk/smwane/Dansk/ikast.html>[25] Moos 1991, Blichfeldt 1993, Jørgensen 1988. [26] Mikael Rothstein: "Kirken opfinder Djævelen";, Politiken, 9. juli, 1995. Litteraturliste Primærlitteratur Aagaard, Johannes 1990/1991"; Jesus tegner firmaet";, Kirken arbejder nr. 4.1992"; Satanisme som nutidigt problem";, Nordisk Missionstidsskrift nr. 1, marts.1993"; Satanisme er det modsatte";, Den Nye Dialog nr. 52, maj.1994"; Et svar fra Johannes Aagaard";, Den Nye Dialog nr. 56, juni.Blichfeldt, Anders 1993"; Gæster fra Mørket";, Dialogcentrets Forlag 1993, s. 59-65.Falkenberg, Flemming 1990/1991"; Den forbandede virkelighed - om satanisme og kult";, Kirken arbejder nr. 4.Garvey, Kevin & Linda Blood 1991"; Interesting Times";, Cultic Studies Journal, vol. 8, No. 2.Jørgensen, Rolf 1988"; Leg med døden - om satanisme, Credo.Moos, Kaj 1991"; Rapport om Satan";, Havmågen, Silkeborg.Raschke, Carl 1992"; The Satanism Scare";, Cultic Studies Journal, vol. 9, No. 1 Sekundærlitteratur the Committee for the Scientific Examination of Religion 1989"; Satanism in America";, CSER, Buffalo.Dyrendal, Asbjørn 2000"; Fanden er løs! En udviklingshistorisk fremstilling af "satanisme" som moderne ondskapsforestillinger";, Marburg Journal of Religion, Volume 5, No. 1, juli.2003"; Jakten på Satans tjener";, Konsoiranoia, Humanist Forlag, 2003.Dyrendal, Asbjørn, & Amina Olander Lap"; Satanism as a News Item in Norway and Denmark, A Brief History";, SYZGY: Journal of Alternative Religion and Culture vol. 11, 2002. Kaplan, Jeffrey 2002 "Multigenerational Satanism and the Anti-Cult Movement: The Eternal Conspiracy";, SYZGY: Journal of Alternative Religion and Culture vol. 11. Jensen, Jeppe Sinding 2006"; Myths and Mythologies - A Reader";, Equinox, London, forventes udgivet i 2006.Lanning, Kenneth 2001"; Investigator's guide to allegations of "ritual"; child abuse";, "Satanism Today";, red. James R. Lewis, ABC Clio, 2001. Oprindeligt udgivet af Federal Bureau of Investigation (FBI) i 1992.Rothstein, Mikael 1995"; Kirken opfinder Djævelen";, Politiken, 9. juli.Victor, Jeffrey S. 1991"; The Dynamics of Rumor-Panics About Satanic Cults";, fra "The Satanism Scare";, red. James T. Richardson, Joel Best & David G. Bromley, Walter de Gruyter Inc., New York.Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips 1999"; Diskursanalyse som teori og metode";, Roskilde Universitetsforlag.Lap, Amina 2000"; Anders Blichfeldts "Gæster fra mørket"; - En kritisk kommentar";, <http://www.sataniskforum.dk/smwane/Dansk/blichfeldt.html>.2002 a"; Kaj Moos"; "Rapport om Satan"; - en kritisk kommentar";, <http://www.sataniskforum.dk/smwane/Dansk/moos.html>.2002 b"; Leg med døden - om satanisme" af Rolf Jørgensen,

<http://www.sataniskforum.dk/smwane/Dansk/rolf.html>.Lap, Amina & Hr. Vad 2002”Den største sorte messe”,
www.sataniskforum.dk/smwane/Dansk/ikast.htmlRichardson, James T. 1991Joel Best & David G. Bromley (red),
”The Satanism Scare”,, Aldine De Gruyter, New YorkTurner, Victor 1974”Betwixt and Between: The
Liminal Period in Rites de Passage”,, The Forest of Symbols. Aspects of Ndembu Ritual, Cornell University Press,
Ithaca Avisartikler Anonym forfatter 1991”Blad om kult”,, Kristeligt Dagblad 25.
marts.1992a”Satanisme er forhærdelse”,, Udfordringen, 26. marts.1992b”Satan-dyrkelse bag hæværk på
kirkegård”,, Horsens Folkeblad, 11. december.1992c”Denmark, conference on cults”,, The Cult
Observer vol. 9, no. 1.1993”Groft hæværk på kirkegård”,, Bornholmeren, 28. juli.Dahlerup , Ulla
1991a”Satanismen er over os som en storm”,, Ekstra Bladet, 3. juli.1991b”Sådan gør
satanisterne”,, Ekstra Bladet, 3. juli.Hjernø, Leif 1993”Satan i den gale hals”,, Kristeligt Dagblad, 25.
februar.Holst, Jørgen 1992”Satanisme i Fuldmånens skær”,, Det Fri Aktuelt, 2. januar.KiK 1995”Det var
satanister”,, Herning Folkeblad, 25. januar.Nygaard, Else Marie 1995”Satans Bibel giver ideer til
hæværk”,, Kristeligt Dagblad, 24. januar.Thul 1995”Hæværket i Ikast Kirke opklaret”,, Herning Folkeblad, 1
februar.